

N:o 1.

Ank. till Riksd. Kansli den 13 Februari 1871, kl. 2 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om dels ändring i vissa delar, dels allmän revision af Kongl. Förordningen den 20 Juli 1861 angående mantals- och skattskrifningars förrättande.

Från Riksdagens båda Kamrar har Utskottet fått mottaga motioner rörande nu gällande förordning angående mantals- och skattskrifningars förrättande, hvilka föreslå dels ändringar i vissa förordningens stadganden, dels äfven en allmän revision af densamma.

Sälunda har inom Första Kammaren *Grefve C. G. Mörner* (i motion N:o 21) föreslagit, att stadgandena angående mantals- och skattskrifningsorten i andra punkten af § 3 mom. 1 af ofvannämnda förordning måtte erhålla följande förändrade lydelse: "den, hvilken inom särskilda mantalsskrifnings-distrikter innehar och brukar fast egendom eller idkar rörelse samt för vården häraf uppehåller sig än inom det ena, än inom det andra mantalsskrifnings-distriktet, må sjelf bestämma och anmäla, inom hvilketdera af dessa distrikt han bör mantalsskrifvas".

Inom Andra Kammaren åter har *Herr A. P. Andersson* (i motion N:o 91) hemställt: "att Riksdagen, med upphäfvande af stadgandet i 11 § 4 mom. Kongl. Förordningen den 20 Juli 1861, att sexmän skola närvara vid mantalsskrifningarne, för sin del ville besluta, att sexmännens ifrågavarande åliggande skall församlingsvis på minst två af kommunalnämndens ledamöter öfverflyttas".

Slutligen har, äfven inom Andra Kammaren, *Herr H. A. Witt* (i motion N:o 32) anhållit: "att Riksdagen ville ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig anhållan om revision af Kongl. Förordningen den 20 Juli 1861 om mantals- och skattskrifningars förrättande i ändamål att dels införa nödiga bestämningar med afseende på de åtgärder, som tjena till förberedande af förrättningen, dels bringa dess särskilda stadganden i öfverensstämmelse såväl sinsemellan, som ock med nu gällande kommunalförordningar, samt till nästa Riksdag inlemna nådigt förslag till ny författning i ämnet".

Bih. till Riksd. Prot. 1871. 5 Saml. 1 Afd. 1 Häft.

Det i Grefve Mörners motion berörda lagrum har i nu gällande förordning följande lydelse: "Härvid iakttages såväl att den, hvilken innehar fast egendom eller idkar rörelse inom särskilda mantalsskrifnings-distrikter, må sjelf bestämma och anmäla på hvilketdera stället han bör mantalsskrifvas, som ock — — —".

I nära öfverensstämmelse med motionärens åsigt uttalade Bevillnings-Utskottet vid 1868 års riksdag den mening, att förordningens föreskrift i afseende å valfrihet vid mantalsskrifningsortens bestämmande för dem, som innehafva fast egendom eller idka rörelse inom särskilda mantalsskrifnings-distrikt, antagligen endast afsåg att, till undvikande af hvarje villrådighet och tvist angående rätta mantalsskrifningsorten för sådan person, som för sina angelägenheters vårdande under olika tider måste uppehålla sig å särskilda orter, öfverlemna åt honom sjelf att anmäla hvarest han det följande året komme att hafva bo och hemvist och följaktligen borde mantalsskrifvas, men deremot icke att, med åsidosättande af den i första punkten af samma § 3 uttalade grundsats, eller att en hvar skall mantalsskrifvas der han har eller, i följd af sitt vistande, bör anses hafva sitt bo och hemvist, för sådan person medgifva någon ovilkorlig frihet att bestämma orten, der han vill i mantalsslängd upptecknas, utan afseende om han å denna ort verkligen kan och bör anses hafva bo och hemvist.

Då likväl en dylik tolkning af berörda föreskrift vore långt ifrån allmän, och en alltför vidsträckt tillämpning af densamma hade gifvit insteg åt den föreställning, att de nämnda kategorierna af fastighetsinnehafvare eller rörelseidkare verkligen egde en dylik ovilkorlig frihet, föreslog Utskottet vid sagda riksdag, att den del af § 3 mom. 1, som innefattar bestämmelsen om valfrihet angående mantalsskrifningsorten, skulle ur förordningen utgå och i densamma endast intagas den allmänna grundsatsen, att en hvar skall mantals- och skattskrifvas der han bor, eller i följd af sitt vistande bör anses hafva sitt bo och hemvist. Detta förslag, som i Andra Kammaren godkändes utan votering, föll likväl i Första Kammaren, hufvudsakligen på den grund, att detsamma ansågs innebära väl stor inskränkning i en dyrbar personlig rättighet, hvilken icke kunde sägas tillskynda staten någon skada eller förlust, samt att, om äfven afseende å kommunernas intresse ansågs påkalla någon ändring i nu gällande stadgande, detta intresse likväl icke skulle fullt tillgodoses genom den föreslagna bestämmelsen, hvilken endast skulle framkalla andra förvecklingar och olägenheter.

Af såväl förhandlingarne vid 1868 års riksdag, som af motionärens nu gjorda framställning, finner Utskottet otvetydigt, att ifrågakvarande bestämmelse i § 3 mom. 1 icke endast fortfarande gifver anledning till hvad den just bör anses hafva velat förekomma, nemligen villrådighet och tvister angående rätta mantalsskrifningsorten, hvilket äfven ytterligare bekräftas af det kända förhållande, att myndigheter, hvilka det tillkommer att afgöra dylika frågor, olika uppfattat och tillämpat stadgandet, utan äfven föranleder från flera kommuners sida icke oberättigadt klagomål. Det synes följaktligen angeläget att söka erhålla en sådan föreskrift, att all villrådighet och olikhet i afseende å tillämpningen deraf måtte så hos allmänheten som vederbörande myndigheter undanröjas, äfvensom att, så vidt möjligt, dervid måtte tillgodoses kommunernas fordran att af de personer, hvilka inom dem äro boende och draga fördel af deras allmänna inrättningar, äfven få uppbära skäligena skattebidrag.

Ett förslag i sådant syfte hade måhända bort af Utskottet framläggas, och Utskottet skulle icke heller hafva undandragit sig denna skyldighet, derest Utskottet icke funnit ett omarbetande af författningen jemväl i andra delar erforderligt. Det

kan nemligen icke förnekas, att, på sätt Herr Witt i sin ofvannämnda motion närmare utvecklade, författningen i flera fall saknar önskvärd tydlighet och bestämdhet, äfvensom att densamma, till tiden äldre än våra kommunallagar, med dessa saknar full öfverensstämmelse. I dessa afseenden vill Utskottet endast exempelvis erinra: att då § 3 mom. 3 såsom allmän regel stadgar, att fartygsbesättning bör mantalsskrifvas å den ort, dit fartyget hörer, men mom. 7 af samma § deremot föreskrifver, att sjömän under sjöresor skola mantalsskrifvas i den församling de senast tillhört, så föranleda dessa stadganden lätteligen dertill, att sjömän blifva på tvänne särskilda ställen mantalsskrifne; att stadgandet i § 8 mom. 7, angående upprättande af särskild förteckning å sådana personer, som icke vidare uppehålla sig i mantalsskrifningsdistriktet, utan att anmälan om deras afflyttning blifvit gjord, visat sig icke förmå förekomma att flerårigt bortovarande personer, såsom t. ex. sjömän, år från år alltjemt uppföras i mantalslängden, debiteras utskylder och efterlysas, i följd hvaraf torde erfordras bestämdare föreskrifter, i hvilka fall ett dylikt afförande ur mantalslängden och upptagande i den särskilda förteckningen bör ega rum; att slutligen föreskrifterna i § 10 mom. 2, angående åtgärderna för mantalslängdens granskning, icke stå i öfverensstämmelse med nu gällande kommunallagar.

Dylika anmärkningar skulle lätteligen kunna mångfaldigas, men torde icke vara erforderliga för att bereda erkännande åt den inom båda Kamrarna vid sistlidna riksdag uttalade åsigt, i hvilken Utskottet instämmer, att nemligen mantalsskrifningsförrordningen erfordrade en snar och allmän revision. Då likväl en omarbetning af denna författning förutsätter en föregående vidlyftig utredning, hvilken Utskottet tror icke kunna fullt nöjaktigt verkställas af någon annan än Kongl. Maj:t, som ensam är i tillfälle att genom vederbörande myndigheter erhålla de upplysningar, som en vid tillämpningen af nu gällande författning vunnit erfarenhet gifver vid handen, så hemställer Utskottet:

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta Förrordningen af den 20 Juli 1861, angående mantals- och skattskrifningars förrättande, undergå sådan omarbetning, att dess särskilda föreskrifter erhålla nödig klarhet och bestämdhet och bringas i öfverensstämmelse ej mindre sinsemellan än äfven med de förrordningen berörande stadganden i författningarna angående dels kommunalstyrelse, dels allmänna bevillingen; samt att Kongl. Maj:t ville derefter till Riksdagen framlägga förslag till ny författning i ämnet.

Stockholm den 13 Februari 1871.

På Utskottets vägnar:

Gust. af Ugglas.
